

Всеукраїнський проект з громадянського виховання та політичної просвіти для дітей і молоді, молодших 18 років (М18)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з моделювання участі дітей і молоді
у виборах до Верховної Ради України
Всеукраїнська імітаційна гра
«ПАРТІЯ МОЄЇ МРІЇ»

Агенція розвитку
освітньої політики

ЗА ЄВРОПЕЙСЬКЕ
ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО
Німеччина, м. Берлін

Federal Foreign Office

Міністерство закордонних
справ Німеччини

МИ МОЖЕМО
більше

Зн. розвиток громадянської активності
дітей та молоді в Україні

ВИБОРИ
M18
для дітей та молоді

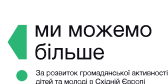
Агенція розвитку
освітньої політики

ЗА ЄВРОПЕЙСЬКЕ
ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО
Німеччина, м. Берлін

Міністерство закордонних
справ Німеччини

ми можемо
більше

За розвиток громадянської активності
дітей та молоді в Східній Європі

Методичні рекомендації з моделювання участі дітей і молоді у виборах до Верховної Ради України та проведення Всеукраїнської імітаційної гри «Партія моєї мрії»

**Автор-упорядник: ПАРАЩЕНКО Л.І.,
доктор наук з державного управління,
директор Київського ліцею бізнесу,
національний координатор мережі M18,
голова ГО «Агенція розвитку освітньої політики»**

Київ-2018

Схвалено для використання на засіданні кафедри управлінських технологій та засіданні Вченої ради Університету «КРОК», протокол № 2 від 18 серпня 2018 р.

Рецензенти:

Іванюк І.В. — кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України

Молчанова Ю.О. — кандидат наук з державного управління, доцент, національний експерт швейцарсько-українського проекту «Розвиток громадянських компетентностей в Україні. (DOCCU)»

Меркулова С. С. — учитель іноземної мови Ірпінської СЗОШ з поглибленим вивченням економіки та права №2, учитель-методист, відмінник освіти, регіональний координатор Всеукраїнського проекту з громадянського виховання і політичної просвіти дітей і молоді, молодших 18 років «М18: Ми можемо більше!» в Київській області

Методичні рекомендації з моделювання участі дітей і молоді у виборах до Верховної Ради України та проведення Всеукраїнської імітаційної гри «Партія моєї мрії» / Паращенко Л.І. — Київ, 2018.— 36 с.

На основі досвіду організації Виборів для дітей і молоді, молодших 18 років (М18), які відбулися в Україні в 2015 р. під час місцевих виборів, розроблено методичні рекомендації для підготовки Всеукраїнської імітаційної гри-виборів «Партія моєї мрії», проведення якої планується 26-27 жовтня 2018 р. Висвітлено дидактичні засади імітаційної гри як методу активного навчання та практичні настанови для підготовки і проведення моделювання участі дітей і молоді М18 у виборах політичних партій до Верховної Ради України з метою розвитку громадянських та соціальних компетентностей учасників. Публікація розрахована для використання у закладах середньої освіти, позашкільних закладах, громадських організаціях тощо, які реалізують освітні ініціативи з освіти для демократичного врядування та освіти з прав людини.

Методичні рекомендації з моделювання участі дітей і молоді у виборах до Верховної Ради України та проведення Всеукраїнської імітаційної гри «Партія моєї мрії» розроблені та опубліковані в рамках міжнародного проекту «За розвиток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини, що його реалізують громадські організації «Агенція розвитку освітньої політики» (Україна) та DRA (Німеччина).

Думки, викладені в цій публікації, є виключною відповідальністю автора та не обов'язково відображають точку зору Агенції розвитку освітньої політики та Міжнародного проекту «За розвиток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини,

© Паращенко Л.І., 2018

© Громадська організація «Агенція розвитку освітньої політики», 2018

© Міжнародний проект «За розвиток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини, 2018

Зміст

I. Загальна інформація	4
Чому гра?	4
Для кого ця гра?	4
Навіщо грати?	4
Як саме відбуватиметься гра?	4
Коли відбудеться гра?	5
Хто підтримує ініціативу М18?	5
Як дізнатися більше про проект та мережу М18?	5
II. Опис і сценарій імітаційної гри «Партія моєї мрії»	6
2.1. Підготовчий етап	6
Тривалість	6
Основні події	6
Розподіл рольових позицій	9
Центральна виборча комісія М18	9
Функції ЦВК	9
Керівник-організатор гри	10
Члени дільничної виборчої комісії	10
Функції дільничної виборчої комісії	10
Довірені особи	11
Виборці	11
Спостерігачі	12
Група екзит-полу	13
Ресурси й оснащення для проведення голосування	13
Створення атмосфери участі	14
2.2. Основний етап: день виборів «Партія моєї мрії»	15
Правила і принципи імітаційної гри	15
Принципи проведення Виборів М18	15
Сценарний план проведення Виборів «Партія моєї мрії»	15
2.3. Завершальний етап: підсумки Виборів М18	19
Визначення національних результатів Виборів М18 «Партія моєї мрії»	19
Обговорення результатів Виборів М18 «Партія моєї мрії»	19
III. Використані джерела та корисні інформаційні ресурси	21
Додаток 1. Виборча документація	22
Додаток 2. Синопис програм політичних партій України	25

I. Загальна інформація

Чому гра?

Імітаційна гра – це метод активного навчання, дидактична форма, призначена для відтворення (імітації) певних процесів, наприклад, процесу прийняття рішення з метою їхнього вивчення й освоєння слухачами. Основним навчальним результатом є набуття власного досвіду участі в імітованому процесі та навичок його аналізу. І звісно ж – позитивні емоції, задоволення та інтерес учасників.

Для кого ця гра?

Імітаційна гра «Партія моєї мрії» розрахована на дітей і молодь, молодших 18 років (M18). Вони ще не мають виборчого права, проте можуть і мають право висловлювати свою позицію, обстоювати інтереси та впливати на громаду та готуватися до свідомого вибору.

Навіщо грати?

Мета імітаційної гри «Партія моєї мрії» - завдяки участі в моделюванні виборів політичних партій до Верховної Ради України формувати громадянські і соціальні компетентності у дітей і молоді, зокрема:

- ✓ розуміння основ демократії, політичної системи і демократичного виборчого процесу;
- ✓ розвиток критичного мислення, вміння аналізувати політичні програми партій, самостійно знаходити відповіді на соціальній й політичні питання;
- ✓ готовність свідомо робити свій вибір і займати активну громадянську позицію в суспільстві.

Як саме відбуватиметься гра?

В основі гри – моделювання парламентських виборів, імітація роботи дільничної виборчої комісії та процесу голосування. За прототип взято міжнародну освітню програму «Вибори для дітей і молоді, молодших 18 років -U18», що розпочалася в 1997 р. в Німеччині [4]. В Україні вибори для дітей і молоді M18 вперше відбулися 2015р. в рамках проекту з громадянського виховання і політичної просвіти «M18: Ми можемо більше» [3].

Головна особливість виборів «Партія моєї мрії» в тому, що до виборчих бюлетенів політичні партії будуть внесені без власної назви. Назви партій будуть приховані за літерами (партія А, партія Б тощо). Для гри відібрані 10 діючих партій різної ідеології і різної популярності. Юним виборцям пропонується зробити свій вибір орієнтуючись лише на зміст передвиборчих партійних програм, а не на назву партії чи ім'я її лідера. Учасники також

можуть створити свої партії й написати передвиборчі програми, та внести їх у бюлетень для голосування. Програми дитячих партій, які перемогли під час голосування, будуть зібрані і передані політикам.

Щоб діти і молодь робили свій вибір усвідомлено, необхідно провести низку занять та активностей з політичної просвіти. Для цього можна скористатися методичним посібником «Ми можемо більше» [1]. Імітаційна гра проводиться у три етапи – 1) Підготовчий – заняття з політпросвіти, розподіл учасників тощо; 2) Проведення гри. День виборів, 3) Оприлюднення й обговорення результатів. Сценарій гри, викладений нижче, надає загальні рекомендації і може змінюватися організаторами гри залежно від цілей, ресурсів та креативності учасників.

Коли відбудеться гра?

26-27 жовтня 2018 року - за рік до чергових виборів до Верховної Ради України активісти мережі M18 в різних регіонах країни одночасно проведуть моделювання парламентських виборів. Однак гра може проводитися в будь-який інший час за рішенням тих, хто має бажання її організувати та скористатися цими методичними рекомендаціями.

Хто підтримує ініціативу M18?

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться в рамках міжнародного проекту «За розвиток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці громадських організацій DRA (Берлін) та «Агенції розвитку освітньої політики» (Київ) та партнерстві з національною мережею M18.

Як дізнатися більше про проект та мережу M18?

Мережа M18 - це спільнота українських і міжнародних громадських організацій, закладів освіти, дитячих центрів та активістів громадянського суспільства, які усвідомлюють значення освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини і здійснюють діяльність з громадянського виховання та політичної просвіти дітей і молоді.

Мережа M18 є відкритою. Приєднатися можуть всі бажаючі, зареєструвавшись через сайт проекту www.m18.org.ua

На сайті розміщена актуальна інформація про активності за проектом, зібрані методичні рекомендації та архівні матеріали про найважливіші події проекту «M18: Ми можемо більше». Наведено контакти та дані регіональних координаторів мережі M18.

II. Опис і сценарій імітаційної гри «Партія моєї мрії»

2.1. Підготовчий етап

Тривалість.

Цей етап потребує найбільше часу. Тривалість залежить від цілей і ресурсів організаторів. Необхідні навчальні та організаційні заходи можуть відбуватися і впродовж цілого навчального року, а гра стати логічним завершенням. Для якісного проведення гри, за нашими розрахунками, потрібно щонайменше 2 тижні.

Основні події.

На підготовчому етапі здійснюються навчальні та організаційні заходи, зокрема:

	Діяльність	Мінімальна тривалість	Ресурси/ Відповідальні	Примітка
1.	Рішення про участь у Всеукраїнському проєкті М18	1 день	Заявка на участь, реєстрація в мережі М18, інформування про участь через сайт і сторінку в FB	Мережа М18 є відкритою і заявку можуть подати всі бажаючі через сайт www.m18.org.ua
2.	Визначення координатора в М18 кожному закладі чи організації	Щонайменше за 2 тижні до події	Координатором та керівником гри можуть бути вчителі, передусім громадянської освіти, правознавства, історії тощо, заступники директорів з виховної роботи, педагоги – організатори, громадські активісти та ін.	Координатори/ керівники можуть призначатися наказом по школі/ організації, або діяти за власним рішенням, отримавши погодження у регіонального чи національного координатора М18

	Діяльність	Мінімальна тривалість	Ресурси/ Відповідальні	Примітка
3.	Створення в закладі дільничної виборчої дільниці: узгодження з керівництвом, залучення учнівського самоврядування наказ по школі, рішення в закладі	Щонайменше за 2 тижні до події	Загальні збори учнів чи студентів, прийом заявок від бажаючих дітей, розподіл ролей	ДВК відкривають на базі закладів, які дали згоду на участь у проєкті. Для цього потрібна згода адміністрації закладу/ організації
4.	Інформування про дитячі Вибори М18 стейкхолдерів та партнерів, в т.ч. керівництво шкіл, позашкільних та інших закладів освіти місцевих депутатів, органи влади, ЗМІ	Щонайменше за 2 тижні до події	Особисті зустрічі, інформаційні повідомлення на сайті, прес-релізи, листи тощо	Акцент на освітньому змісті і політичній нейтральності проєкту
5.	Проведення занять з М18 «Обираємо владу свідомо!» з основ політичної системи України, виборчого права, знайомства з політичними програмами, використовуючи матеріали з посібника «Ми можемо більше!»	Щонайменше за 2 тижні до події	Заняття можуть проходити під час уроків з громадянської освіти, виховних годин, позакласних заходів, у дискусійному клубі, євроклубі тощо. Для занять доцільно залучити фахівців, активістів громадянського суспільства, журналістів.	Заняття з політпросвіти: Посібник М18: <u><i>Заняття 2. Політичні ідеології з посібника</i></u> <u><i>Заняття 5. Аналізуємо передвиборчі програми кандидатів з посібника</i></u>
6.	Створення дітьми власних партій та партійних програм	Щонайменше за тиждень до події	Оформлюються програми, агітаційні плакати тощо	<u><i>«Як працює Парламент» - фільм для дітей</i></u>

	Діяльність	Мінімальна тривалість	Ресурси/ Відповідальні	Примітка
7.	Створення інформаційних та агітаційних матеріалів Агітація дітей і молоді щодо участі в голосуванні	Щонайменше за тиждень до події	Оформлення інформаційного стенду із синопсисом політичних програм партій, передвиборчими програмами дитячих партій	Синопсис програм розміщується на сайті www.m18.org.ua і доступний для скачування
8.	Створення дільничної виборчої комісії	Не пізніше, ніж за 3 дні до виборів	Прийом заявок від бажаючих, розподіл ролей і функцій. Відбір дітей, оприлюднення розподілу ролей та функцій. Визначення групи для екзит-полу тощо. Питання для екзит-полу.	Залучення дорослих і дітей лише за бажанням
9.	Тренінги з членами дільничної виборчої комісії	Не пізніше, ніж за 2 дні до виборів	Залучення членів дільничних виборчих комісій Координатор проводить тренінги	Тренінг для членів дільничної виборчої комісії розміщено в посібнику «Ми можемо більше!» https://www.austausch.org/zanjattja-1-6/
10.	Оформлення виборчої дільниці (інформаційні стенди, кабінки для голосування, урни, конкурси, агітплакати)	Завершується за 1 день до виборів	Визначення місця, де будуть проходити вибори, розміщені агітплакати, надруковані бюлетені та протоколи тощо	Зразки виборчої документації для друку на сайті https://m18.org.ua/action-plan.html

	Діяльність	Мінімальна тривалість	Ресурси/ Відповідальні	Примітка
11.	День виборів	Мінімум 3 години	Процедура голосування та підрахунку голосів	Окремий план дій

Розподіл рольових позицій

Центральна виборча комісія М18

Центральна виборча комісія (ЦВК) Виборів для дітей і молоді, молодших 18 років – це національний координатор та організатори проекту «М18: Ми можемо більше!». Їхні координати можна знайти на сайті www.m18.org.ua

Рішення ЦВК є обов'язковими для виконання дільничними виборчими комісіями (ДВК).

Функції ЦВК:

- ✓ Організація підготовки і проведення Всеукраїнської імітаційної гри «Партія моєї мрії» у формі виборів політичних партій до Верховної Ради України.
- ✓ Надання правової та методичної допомоги ДВК.
- ✓ Створення шаблонів документів для підготовки і проведення виборів. Зокрема:
  - огляд основних положень партійних програм (синопсис);
  - сценарій і правила проведення Виборів М18 (даний документ);
  - реєстраційна форма списку виборців;
  - виборчі бюлетені зі списком партій, які йдуть на вибори
  - документи для оцінки результатів виборів (протоколи ДВК)
- ✓ Надання виборчим дільницям доступу до тиражування виборчої документації.
- ✓ Здійснення контролю за дотриманням правил проведення виборів (наявність урн, кабінок, роботи спостерігачів і екзит-полу).
- ✓ Збір протоколів з результатами голосування з усіх ДВК.
- ✓ Здійснення загального підрахунку голосів і визначення загальних результатів Виборів М18.
- ✓ Розгляд скарг (у формі заяв) на рішення і дії дільничних виборчих комісій.
- ✓ Оприлюднення та організація комунікативних заходів щодо політичної просвіти дітей і молоді М18.

Керівник-організатор гри

– це доросла людина, яка проявляє ініціативу й бажання взяти участь у проекті та провести гру (*учитель, педагог-організатор, заступник директора, працівник громадської організації та ін.*), та уповноважена адміністрацією закладу освіти чи іншою організацією на таку діяльність.

Організатор гри:

- ✓ подає заявку на участь у грі та реєструє виборчу дільницю на сайті www.m18.org.ua
- ✓ організовує підготовчі заняття з дітьми і молоддю щодо політичних ідеологій, виборчого процесу в Україні, аналізу політичних програм, використовуючи методичний посібник «Ми можемо більше!»
- ✓ забезпечує використання необхідних приміщень та матеріалів для проведення гри ;
- ✓ адаптує сценарій імітаційної гри «Партія моєї мрії» до свого закладу;
- ✓ пояснює цілі і завдання участі в проекті, суть рольових позицій і їх функцій;
- ✓ розподіляє ігрові рольові позиції між дітьми й молоддю;
- ✓ під час гри слідкує за дотриманням рольових позицій і правил дитячих виборів М18;
- ✓ розв'язує конфліктні ситуації під час гри;
- ✓ відіграє роль апеляційної комісії, приймає скарги від учасників виборчого процесу, ухвалює необхідні рішення;
- ✓ організовує обговорення результатів гри, їх висвітлення в ЗМІ чи мережі Інтернет.

Члени дільничної виборчої комісії

Виборча дільниця, куди придуть діти і молодь на Вибори М18, може бути створена скрізь, куди приходять діти – школа, бібліотека, центр творчості чи клуб, сільська рада тощо. Забезпечують підготовку до виборів члени дільничної виборчої комісії (ДВК). До неї можуть увійти бажанчі діти і молодь. Вони розподіляють між собою посади й обирають голову комісії. Комісія має налічувати не менше 5 осіб: голова, заступник голови комісії, секретар, члени комісії. З учнями-членами ДВК необхідно провести окремий тренінг «Робота дільничної виборчої комісії на «виборах М18» з посібника М18.

Функції дільничної виборчої комісії

Для забезпечення роботи з підготовки і проведення Виборів М18 ДВК наділені такими повноваженнями:

- ✓ провести засідання з обрання голови, секретаря та двох членів комісії та розподілу їхніх функцій;

- ✓ оформити стенд виборчої дільниці,
- ✓ вивісити склад комісії на стенді;
- ✓ забезпечувати роботу ДВК упродовж мінімуму 3-х днів до проведення Виборів М18;
- ✓ інформувати виборців про день, час і місце голосування на Виборах М18;
- ✓ організувати збір всіх передвиборчих програм кандидатів/партій, які йдуть на вибори, і надавати цю інформацію виборцям;
- ✓ забезпечити розміщення синопсису політичних передвиборчих програм партій для ознайомлення виборців;
- ✓ контролювати дотримання правил розміщення передвиборчих агітаційних матеріалів на території виборчої дільниці;
- ✓ організувати зустрічі (дискусії, дебати) з політтехнологами, політиками, громадськими діячами;
- ✓ стежити за тим, щоб агітаційний період припинився за добу до дня голосування на «Виборах М18». Проведення передвиборчої агітації в день голосування і напередодні заборонено;
- ✓ підготувати та обладнати приміщень для голосування (кабінки для голосування, , урни, ручки в кабінках);
- ✓ роздрукувати необхідну кількість виборчих бюлетенів;
- ✓ організувати на виборчій дільниці процедуру голосування;
- ✓ під час голосування видавати бюлетені і складати список тих, хто отримав бюлетені;
- ✓ роз'яснювати виборцям, яким чином заповнювати бюлетені;
- ✓ забезпечити таємність волевиявлення;
- ✓ під час голосування, засідань комісії і підрахунку голосів не допускати втручання сторонніх людей в ці процеси (на засіданнях комісії мають право бути присутніми спостерігачі, які можуть спостерігати за ходом засідань і голосування);
- ✓ фіксувати порушення, але не втручатися у виборчий процес;
- ✓ провести підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, скласти протокол про підсумки голосування і передати його в ЦВК, оприлюднити на стенді ДВК.
- ✓ забезпечувати збереження впродовж місяця заповнених бюлетенів.

Довірені особи

Виборці

- ✓ Діти і молодь, які беруть участь у Виборах М18 отримують статус виборця.

- ✓ Виборець отримує один виборчий бюлетень та голосує особисто.
- ✓ Виборчі бюлетені виборці заповнюють у кабінці для таємного голосування.
- ✓ Якщо виборець вважає, що при заповненні виборчого бюлетеня він зробив помилку, то звертається до члена ДВК, який видав бюлетень, з проханням видати йому новий бюлетень замість зіпсованого. Член виборчої комісії видає новий бюлетень, а на зіпсованому робить відповідну відмітку про те, що бюлетень зіпсований, і скріплює її своїм підписом.
- ✓ Під час заповнення виборчих бюлетенів у кабінці для таємного голосування забороняється присутність інших осіб.
- ✓ Виборець може перебувати в приміщенні для голосування лише протягом часу, необхідного для голосування.
- ✓ Виборець не має права передавати свій виборчий бюлетень іншим особам.
- ✓ У бюлетені він робить лише одну позначку «плюс» («+») або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті проти назви партії за яку він голосує.
- ✓ Виборець особисто опускає заповнений виборчий бюлетень до виборчої скриньки тощо.
- ✓ Отримання виборчого бюлетеня від інших осіб (крім уповноваженого члена виборчої комісії, який видає бюлетені), заохочення, змушування виборців до передачі виборчого бюлетеня іншим особам шляхом підкупу, погрозу тощо забороняється.

Спостерігачі

Спостерігачем на виборах може бути будь-хто, у кого є таке бажання. Спостерігач має право:

- ✓ зареєструватися спостерігачем на виборчій дільниці;
- ✓ перебувати у приміщенні для голосування на виборчій дільниці під час усіх процедур;
- ✓ спостерігати за видачею бюлетенів виборцям;
- ✓ спостерігати за підрахунком голосів на відстані, за умови, що звідти видно позначки, зроблені виборцями у бюлетенях;
- ✓ спостерігати за тим, як виборча комісія складає протоколи про підсумки голосування та інші документи;
- ✓ звертатися з пропозиціями і зауваженнями з питань організації голосування до голови ДВК або його заступника;
- ✓ оскаржувати рішення і дії виборчої комісії в ЦВК;

- ✓ здійснювати у приміщенні для голосування відео- і фото-зйомку, повідомивши про це голову виборчої комісії та погодивши місце, звідки буде вестися зйомка.

Спостерігач не має права:

- ✓ видавати виборцям бюлетені;
- ✓ розписуватися від імені виборця за отримання бюлетеня;
- ✓ заповнювати бюлетень за виборця;
- ✓ брати участь у підрахунку голосів;
- ✓ перешкоджати роботі виборчої комісії;
- ✓ проводити передвиборчу агітацію серед виборців.

Група екзит-полу

Це може бути група мінімум з трьох осіб, яка після голосування задаватиме питання виборцям та фіксуватиме дані. Доцільно залучити дітей, які мають добре розвинені комунікативні навички, або тих, хто хоче їх вдосконалити.

Екзит-пол – це поширена процедура опитування громадян, яке проводиться соціологічними службами на виході з виборчих дільниць після голосування. Основними завданнями екзит-полу є отримання можливості оперативних прогнозів результату виборів і накопичення статистичних даних про електорат. Виборців, які залишають виборчі дільниці, запитують (на умовах анонімності), за кого вони проголосували. Виходячи з припущення, що у більшості виборців немає причин говорити неправду, дані таких опитувань використовують для перевірки (кореляції) офіційно опублікованих даних голосування. Доцільно організувати групу учнів для проведення екзит-полу під час Виборів М18.

Основне питання – за яку партію ви проголосували, проте для опитування можуть бути запропоновані й інші питання. Які саме – учні вирішують разом з керівником/координатором М18.

Дані опитування передають координатору гри. Результати даних екзит-полу оголошують тільки після оголошення результатів офіційних Виборів М18.

Екзит-пол виконує інформаційну та контрольну функції.

Ресурси й оснащення для проведення голосування

Керівник/організатор гри та члени дільничної виборчої комісії повинні забезпечити відповідні матеріали та оснащення. На ДВК, де проходить голосування, мають бути:

- ✓ приміщення для проведення голосування (спортзал, фойє, клас тощо) ;
- ✓ кабінки або спеціально обладнані місця для таємного голосування з прикріпленими ручками і достатнім освітленням;

- ✓ урни для виборчих бюлетенів (можуть бути створені дітьми, або позичені в реальних ДВК);
- ✓ стільці і столи для членів виборчої комісії;
- ✓ стільці для спостерігачів;
- ✓ інформаційні стенди, на яких розміщений опис (синопсис) політичних програм партій, зразки заповнення виборчої документації;
- ✓ виборчі документи (виборчі бюлетені, реєстраційні листи виборців, протокол дільничної виборчої комісії;
- ✓ приміщення для засідань членів ДВК.

Створення атмосфери участі

Під час голосування у день Виборів М18 доцільно організувати для учасників додаткові тематичні активності - різноманітні майстер-класи, конкурси на найкращий агітаційний плакат чи урну для голосування. Успішною буде благодійна акція чи флешмоб. Залучіть до цього зацікавлених батьків, які прийшли разом з дітьми. У фойє увімкніть музику, увімкніть для перегляду мотиваційні ролики про важливість голосування, права людини, соціальні ініціативи молоді. Організуйте роботу юних журналістів, які братимуть інтерв'ю тощо. Цей день має запам'ятатися, а участь у грі бути змістовною і цікавою.

2.2. Основний етап: день виборів «Партія моєї мрії»

Правила і принципи імітаційної гри

Вибори М18 «Партія моєї мрії» - це ігрова імітація процесу голосування, відтак проходять за спрощеною процедурою у порівнянні зі справжніми виборами. Головний принцип Виборів М18 – добровільна участь дітей та молоді. Не можна змушувати дітей іти голосувати, організовувати похід на вибори всім класом. Доцільно день виборів робити в позаурочний час, а ще краще – у вихідний від навчання день.

Імітаційна гра ґрунтується на положеннях Конституції України та Закону України «Про вибори народних депутатів України».

Принципи проведення Виборів М18

- ✓ Рівне і пряме виборче право при таємному голосуванні.
- ✓ Добровільна участь.
- ✓ Вільне волевиявлення виборця.

Сценарний план проведення Виборів «Партія моєї мрії»

Розгортання гри				Примітки
№	Дія	Зміст	Орієнтовний розклад	
1	Відкриття роботи виборчої дільниці в день Виборів М18	Члени дільничної виборчої комісії складають присягу. Голова ДВК демонструє членам ДВК та спостерігачам порожні урни для голосування, які потім опечатують (пломбують). Голова ДВК демонструє членам ДВК та спостерігачам порожні кабінки для таємного голосування. Голова ДВК оголошує Вибори М18 на виборчій дільниці відкритими.	09.30–10.00	Зразок тексту присяги члена ДВК наведено на сайті www.m18.org.ua Приміщення для виборів напередодні обладнано відповідно до правил Виборів М18.

Розгортання гри				Примітки
№	Дія	Зміст	Орієнтовний розклад	
2	Процес голосування	<p>Кожен виборець спочатку проходить реєстрацію у членів ДВК і розписується в реєстраційному списку. Члени ДВК видають виборцю бюлетень в одному екземплярі.</p> <p>Кожен виборець голосує особисто – проходить в закриту кабінку і навпроти назви партії ставить позначку (+, галочку або хрестик). Заповнений виборчий бюлетень виборець опускає в опечатану урну для голосування.</p> <p>Виборець залишає виборчу дільницю.</p>	10.00–13.00	За дотриманням процедури волевиявлення слідкують спостерігачі
3	Робота спостерігачів	Спостерігачі присутні у приміщенні виборчої дільниці і в межах своїх повноважень стежать за дотриманням усіх процедур.	09.30–14.00	Час може скоротитися, якщо після закінчення голосування процедура підрахунку голосів пройде швидше.
4	Робота екзит-полу	На виході з дільниці виборців, які вже проголосували, зустрічає екзит-пол. На умовах анонімності виборців запитують, за кого вони проголосували. Дані заносять у форму. Результати екзит-полу, зібрані на виборчій дільниці, після закінчення голосування передають координатору екзит-полу.	10.00–13.00	Результати даних екзит-полу оголошують тільки після оголошення офіційних результатів Виборів М18.

Розгортання гри				Примітки
№	Дія	Зміст	Орієнтовний розклад	
5	Закриття процесу голосування	Після закінчення часу, відведеного для голосування, голова ДВК оголошує, що отримати бюлетені і проголосувати можуть тільки ті виборці, які перебувають у приміщенні для голосування. Двері до приміщення для голосування зачиняють. Виборці, які проголосували, виходять з приміщення. У приміщенні залишаються тільки члени ДВК та спостерігачі.	13.00–13.20	Член ДВК, який перебуває перед вхідними дверима, повідомляє тим, хто запізнився, що процес голосування завершено, увійти і проголосувати вже не можна.
6	Підрахунок голосів	Урни для голосування відкриває голова ДВК після перевірки цілісності печаток (пломб) на них. Підрахунок голосів виборців починається відразу після закінчення голосування і проводиться до встановлення підсумків голосування. Підрахунок голосів члени ДВК здійснюють відкрито, у присутності спостерігачів. Недійсні виборчі бюлетені підраховуються і підсумовуються окремо.	13.20–14.00	
7	Складання протоколу і відправлення його в Центральну виборчу комісію (ЦВК)	Голова ДВК відкрито оголошує результати голосування і вносить ці дані у протоколи ДВК про підсумки голосування, які підписують всі члени ДВК.	14.00–14.30	

Розгортання гри				Примітки
№	Дія	Зміст	Орієнтовний розклад	
8		Голова ДВК після заповнення протоколу голосування проводить розшифрування назв партій і заповнює ще один протокол з назвами реальних партій, який підписують усі члени ДВК. Скани протоколів відправляються електронною поштою в ЦВК.	14.30 -14.45	Результати голосування від кожної ДВК передають у ЦВК до 16.00 дня Виборів М18.
9	Оприлюднення протоколу про підсумки голосування	Підписані протоколи про підсумки голосування оприлюднюються на стенді ДВК.	14.45	
10	Архівація виборчих бюлетенів на виборчій дільниці	Після завершення підрахунку члени ДВК упаковують виборчі бюлетені в окремі папки відповідно до партій, за які віддали свої голоси виборці. В окремі пачки складають недійсні бюлетені. На кожній папці, в яку упаковані бюлетені, вказується кількість вміщених бюлетенів та назва партії або ставиться відмітка «Недійсні бюлетені». Папки складають в коробки або мішки, які опечатують (пломбують).	14.45–15.00	Коробки з бюлетенями зберігають у ДВК упродовж місяця

2.3. Завершальний етап: підсумки Виборів М18

Визначення національних результатів Виборів М18

«Партія моєї мрії»

Кожна дільнична виборча комісія до 16.00 передає в ЦВК протоколи з результатами голосування на дільниці факсом або відскановані електронною поштою.

ЦВК підраховує загальні результати Виборів М18.

Члени ЦВК складають загальні протоколи про результати Виборів М18, які містять такі дані:

- ✓ кількість дільничних виборчих комісій;
- ✓ кількість протоколів дільничних виборчих комісій про підсумки голосування;
- ✓ загальні дані по всіх рядках, які містяться в протоколах дільничних виборчих комісій;
- ✓ частка голосів (у %), відданих за кожну партію;
- ✓ рейтинг партії за результатами голосування..

Оголошення результатів Виборів М18 здійснює ЦВК у заздалегідь обумовлені строки – на наступний день після виборів.

Результати голосування оприлюднюються на сайті проекту www.m18.org.ua

Підсумки голосування «Партія моєї мрії» по кожній виборчій дільниці оприлюднюються відразу після підрахунку голосів.

ЦВК оприлюднює результати Виборів М18 на сайті та організовує низку заходів з їх обговорення.

Обговорення результатів Виборів М18 «Партія моєї мрії»

Рефлексія є обов'язковою і важливою складовою імітаційної гри для усвідомлення учнями причинно-наслідкових зв'язків, які можна простежити, аналізуючи результати. Аналіз і обговорення результатів виборів проводиться як на рівні кожної дільничної виборчої комісії, так і на загальнонаціональному рівні.

На рівні дільничної виборчої комісії обговорення результатів імітаційної гри та процедури голосування доцільно здійснити в два етапи:

I етап – обговорення *досвіду участі* в голосуванні з учасниками гри. Зокрема, можуть бути такі питання:

- ✓ Як у вас враження після гри?
- ✓ Що ви хочете сказати про свою участь в цілому?
- ✓ Як вам здається, чи можна було побудувати гру краще? Як це зробити?
- ✓ Які враження у вас від окремих фрагментів гри?
- ✓ Які дії під час гри були ефективні, а які – ні? Чому?
- ✓ Що б ви робили, якби грали ще раз?

II етап – обговорення *результатів голосування*. Рефлексія може містити такі запитання:

- ✓ Чому ви навчилися в ході підготовки й проведення гри?
- ✓ Яких знань не вистачало? Яким чином можна подолати цей брак знань?
- ✓ Що нового ви дізналися під час гри? Наскільки це важливо для вас?
- ✓ Яку дійсність із повсякденного життя демонструє вам ця гра?
- ✓ Чи на такі результати ви очікували?
- ✓ Що вас тепер турбує? Чому?

Під час обговорень з дітьми та молоддю важливо досягти спільного розуміння щодо важливості свого голосу, свідомого й відповідального прояву своєї громадянської позиції. Основний висновок участі у проєкті «М18: Ми можемо більше!» та проведенні Всеукраїнської імітаційної гри «Партія моєї мрії!» неспростовний:

***«Діти мають грати в політику сьогодні,
щоб завтра політики не гралися ними!»***

III. Використані джерела та корисні інформаційні ресурси.

1. Ми можемо більше! За розвиток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі: Методичний посібник з громадянської освіти та політичної просвіти. Електронний ресурс. URL: https://www.austausch.org/files/DRA/Publikationen/HANDBUCH_UKR_VES%20TEXT.pdf (дата посилання: 10.09.2018).
2. Методичні рекомендації для вчителів загальноосвітньої школи з питань висвітлення тем (модулів) «Виборчий процес», «Політична система в Україні: участь громадян», «Законодавство для молоді» і «Молодь в урядових програмах» як складових громадянської освіти / Н. А. Амельченко. — Київ, 2017.— 88 с.
3. M18 : [сайт]. URL: <https://m18.org.ua/> (дата посилання: 10.09.2018).
4. U18 : [сайт]. URL: <http://www.u18.org/willkommen/> (дата посилання: 10.09.2018).
5. Living-democracy: Життя в демократії- унікальний освітній ресурс, призначений для розвитку та утвердження демократії і прав людини в школі. [сайт]. URL: <http://www.living-democracy.com> (дата посилання: 10.09.2018).

Додаток 1. Виборча документація.

ВИБОРИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

«ПАРТІЯ МОЄЇ МРІЇ»

(вид, назва виборів та дата їх проведення)

_____ ЖОВТНЯ 2018 РОКУ

КОНТРОЛЬНИЙ ТАЛОН

Виборча дільниця № _____
назва ЗНЗ

Номер, за яким виборця внесено до списку виборців на дільниці	Підпис виборця, який отримує виборчий бюлетень	Прізвище, ініціали члена дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень	Підпис члена дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень

ВИБОРЧИЙ БЮЛЕТЕНЬ

«ПАРТІЯ МОЄЇ МРІЇ»

_____ ЖОВТНЯ 2018 РОКУ

Виборча дільниця № _____
назва ЗНЗ

! Зробіть позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті проти партії-кандидата, за яку Ви голосуєте

1	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «А»
2	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Б»
3	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «В»
4	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Г»
5	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Д»
6	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Е»
7	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Є»
8	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Ж»
9	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «З»
10	☐	ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «И»

ПРОТОКОЛ
Дільничної виборчої комісії про
результати голосування на виборах
«Партія моєї мрії»

ВИБОРЧИЙ ОКРУГ _____
район

ВИБОРЧА ДІЛЬНИЦЯ _____
назва ЗНЗ

У результаті підрахунку голосів дільнична виборча комісія постановила:

1. Кількість виборців, які одержали виборчі бюлетені _____
2. Кількість виборців, які взяли участь у голосуванні _____
(встановлюється шляхом підрахунку бюлетенів, виявлених у виборчих скриньках)
3. Кількість бюлетенів, визнаних недійсними _____

№	Назва політичної партії	Кількість голосів, поданих за партію
1	<i>Політична партія «А»</i>	
2	<i>Політична партія «Б»</i>	
3	<i>Політична партія «В»</i>	
4	<i>Політична партія «Г»</i>	
5	<i>Політична партія «Д»</i>	
6	<i>Політична партія «Е»</i>	
7	<i>Політична партія «Є»</i>	
8	<i>Політична партія «Ж»</i>	
9	<i>Політична партія «З»</i>	
10	<i>Політична партія «И»</i>	

Голова комісії _____
(підпис) (ім'я, прізвище)

Заступник голови комісії: _____

Секретар комісії: _____

Члени комісії: _____

_____
_____
_____

«   »   жовтня   2018 р.

(дата складання протоколу)

Додаток 2. Синопис програм політичних партій України.

«ПАРТІЯ МОЄЇ МРІЇ» – ВСЕУКРАЇНСЬКА ІМІТАЦІЙНА ГРА
У ФОРМІ ВИБОРІВ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

26-27 жовтня 2018

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «А»

Економіка

1. Підтримка ідеї започаткування міжнародного плану відновлення України своєрідного «Плану Маршалла для України».
2. Демоніфікація економіки.
3. Розширення свободи підприємницької діяльності, істотне скорочення функцій адміністративного регулювання економіки. Малий і середній бізнес мають стати в авангарді економічного розвитку країни, середній клас – основою її соціальної структури.
4. Диверсифікація джерел і шляхів постачання енергоресурсів, досягнення високого рівня енергоефективності мають стати одним із головних напрямків роботи нового Уряду.

Соціальні питання

1. Поширення використання державної мови в інформаційному, освітньому, культурному просторах, у побуті і суспільних комунікаціях. Всебічне сприяння має бути надане національним українським культурним індустріям, виробництву якісного україномовного інформаційного, культурного, освітнього продукту та його просуванню, в т. ч. – за допомогою новітніх технологій. Усі національні мови мають перебувати під державним захистом.
2. Забезпечення належної соціальної допомоги всім учасникам бойових дій. Не допустити скасування чи скорочення субсидій малозабезпеченим громадянам на оплату комунальних послуг.
3. Розвиток національного інформаційного простору, конкурентного медіа-ринку, створення потужних суспільних медій.
4. У медичній сфері пріоритетом є забезпечення доступності якісних медичних послуг для громадян усіх регіонів країни.

Молодіжні питання

Пріоритетом є цілеспрямована робота держави з патріотичного виховання громадян, формування спільної загальнонаціональної ідентичності.

Освіта

Партія виступає за продовження реформ в освітній сфері на європейських засадах.

Зовнішня політика

1. Законодавче відновлення та реалізація стратегічного курсу на євроатлантичну інтеграцію.
2. Західним партнерам буде запропоновано заключити всі договори на транзит газу через Україну на наших кордонах із Росією – в іншому разі Україна не зможе відповідати за безпеку транзиту.

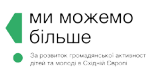
Безпека

1. Відновлення територіальної цілісності України, звільнення її від терористів, іноземних військ та найманців.
2. Оновлення Стратегії національної безпеки України.
3. Реформування армії.
4. Оснащення ЗСУ, інших військових формувань (структур сектору безпеки і оборони) новими, сучасними видами озброєнь, військового обладнання, допоміжними засобами.
5. Підвищення престижності військової служби, посилення соціального захисту тих, хто захищає Вітчизну.

Політика

1. Наближення України до європейських стандартів урядування, суттєве обмеження корупції, децентралізацію та розвиток місцевого самоврядування.
2. Партія виступає за продовження реформи політичної системи України.
3. Необхідність кадрового очищення та оновлення органів влади за активної участі громадськості, радикального скорочення числа державних службовців зі збереженням нинішнього фонду заробітної плати. Запровадження електронного урядування.
4. Ефективна протидія корупції.
5. Підтримка політики децентралізації влади.
6. Партія виступає за докорінну реформу правоохоронних органів і сфери цивільної безпеки.
7. Партія послідовно обстоює необхідність реальної судової реформи.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

m18.org.ua
edudevop.org.ua

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводить свій перший міжнародний проєкт «Зарозвиток громадянської активності дітей та молоді в Східній Європі» під підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Б»

Економіка

1. Перехід до нової економічної моделі, в основу якої закладено інноваційний розвиток.
2. Створення інвестиційного клімату в Україні (приватизація низки державних підприємств та гарантія верховенства закону).
3. Стимуляція підприємницької діяльності (спрощена система оподаткування, полегшення звітності).
4. Запровадження соціальної ринкової економіки.
5. Модернізація сільськогосподарського сектору.

Соціальні питання

1. Визнання людини як основної цінності та рушія інноваційного розвитку.
2. Розширення пенсійного бюджету та ліквідація пенсійної диспропорції.
3. Створення національної інноваційної екосистеми (стимуляція технологічного прогресу всередині країни).

Молодіжні питання

Створення сприятливої екосистеми для креативного та інтелектуального розвитку молоді.

Освіта

Модернізація всієї системи освіти як основи подальшого розвитку.

Зовнішня політика

1. Вимога виконання умов Будапештського меморандуму.
2. Розвиток у напрямку ЄС.

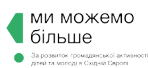
Безпека

1. Демілітаризація окупованих територій та відновлення територіальної цілісності.
2. Протидія агресії за міжнародної підтримки.
3. Вступ України до НАТО.

Політика

1. Прийняття нової Конституції на всенародному референдумі.
2. Введення органів суспільного контролю над державним апаратом.
3. Запровадження електронного управління окремими сферами на основі технології блокчейн.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться в рамках міжнародного проекту «Розвиток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «В»

Економіка

1. Відновити оборонно-промисловий комплекс; з опорою на власне виробництво, в кооперації з технологічно розвинутими державами, забезпечити Збройні Сили і Національну гвардію України сучасним озброєнням.
2. Захистити право громадян на активну підприємницьку діяльність, їхні власність і капітали, набуті законним шляхом, створити умови для чесної конкуренції без нищівного диктату олігархів-монополістів.
3. Провести докорінну дерегуляцію підприємницької та інвестиційної діяльності для малого і середнього бізнесу, унеможливити накладання штрафів і зупинку бізнесу без рішення суду.

Соціальні питання

1. Зробити центром уваги, діяльності і відповідальності держави – громадянина, захист його гідності, прав і свобод відповідно до стандартів Європейського Союзу.
2. Забезпечити право громадян на справедливий суд шляхом зміцнення незалежності судової системи на основі суддівського самоврядування, високих критеріїв відбору та прозорих процедур призначення суддів, жорсткої відповідальності за прийняття ними рішень всупереч Закону.
3. Визначити щороку Законом гарантований державою пакет медичної допомоги, який кожна людина може отримати безкоштовно, незалежно від статусу і місця проживання; стимулювати розвиток страхової медицини.
4. Гарантувати соціальний захист військовослужбовців і учасників бойових дій та членів їхніх сімей.
5. Створити належні умови для життя і роботи людей з особливими потребами.

Освіта

Забезпечити рівні можливості для здобуття освіти, дошкільного та позашкільного творчого розвитку дітей і молоді; припинити діяльність численних вишів (ВНЗ), у яких видають дипломи, але не дають глибоких знань і затребуваної на ринку праці професії.

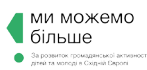
Зовнішня політика

1. Забезпечити пріоритетний вихід на стандарти і критерії, необхідні для вступу України до Європейського Союзу і НАТО.
2. Встановити союзницькі відносини з США і Великою Британією на двосторонній договірній основі.
3. Невідкладно ратифікувати Угоду про асоціацію з Євросоюзом і забезпечити її безумовне виконання – у цьому запорука ефективних реформ на всіх ключових напрямках.

Безпека

1. Побудувати тривірневу систему оборони країни: професійна контрактна армія; військовий резерв постійної готовності; комплексна система територіальної оборони.
2. Досягти до 2020 року енергетичної незалежності України шляхом зменшення частки природного газу в структурі енергетичного балансу; активної геологічної розвідки та нарощування виробництва енергетичних ресурсів; радикального енергозбереження в усіх галузях економіки та суспільного життя.
3. Побудувати ефективну систему інформаційної та кібернетичної безпеки країни, з опорою на новітні розробки вітчизняного IT-сектору.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться за вразом міжнародного проекту «Зарозвиток громадянської активності дітей та молоді» у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Г»

Економіка

1. Забезпечити підтримку національному товаровиробнику. Відновити експортний потенціал. Зняти політичні бар'єри для українських товарів та послуг на зовнішніх ринках.
2. Гарантувати державні замовлення та інвестиції в розвиток національної економіки. Стимулювати створення робочих місць.
3. До 25% зменшити єдиний соціальний внесок, скасувати військовий збір, ввести мораторій на ПДВ для аграріїв, а також на податкові зміни для малого і середнього бізнесу. Реалізувати державну відродження реального сектору національної економіки.
4. Забезпечити зниження процентної ставки для українських виробників. Гарантувати стабільність гривні. Проводити фінансову політику в інтересах національної економіки та громадян.
5. Вирішити проблему боргу без втрат для майбутнього країни. Ми доб'ємося кращих домовленостей з міжнародними кредиторами та перегляду умов співпраці з МВФ. Україна поверне собі репутацію надійного партнера і країни, привабливої для інвестицій.

Соціальні питання

1. Викоренити корупцію. Ліквідувати тендерну мафію в країні. Забезпечити доступність адміністративних послуг, захистити бізнес від бюрократичного свавілля. Провести реформу судової влади, зробити українські суди незалежними від політиків.
2. Зупинити зубожіння населення. 1) Провести індексацію зарплат і пенсій відповідно до рівня інфляції. Як мінімум вдвічі підняти прожитковий мінімум. Заморозити тарифи та ціни. 2) Зупинити безконтрольне зростання вартості життя. Скасувати драконівську пенсійну реформу, гарантувати повне фінансування соціальних пільг, пенсій та допомог.
3. Виконати зобов'язання держави перед людьми. Усім громадянам України гарантувати доступ до безкоштовних кредитних та освітніх послуг. Забезпечити енергетичну безпеку та енергоефективність. Гарантувати тепло в будинках українських громадян.
4. Подолати безробіття. Повернути роботу медикам, педагогам і соціальним працівникам. Забезпечити гідну зарплату тим, хто піклується про людей.

Освіта

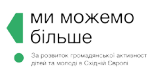
Усім громадянам України гарантувати доступ до безкоштовних медичних та освітніх послуг.

Безпека

Забезпечити мир в країні:

1. Широкий національний діалог і повноцінна реалізація Мінських угод. Не грати м'язами, а знайти стійкий компроміс за столом переговорів. Створити Громадську раду Донбасу. Припинити політику відчуження українських територій та забезпечити реінтеграцію Донбасу. Зняти блокаду, допомогти біженцям повернутися додому. Провести вибори на всій території Донецької та Луганської областей.
2. Забезпечити територіальну цілісність країни і запобігти сепаратизму на основі партнерства між державою і територіальними громадами. Провести повноцінну реформу Конституції для розширення прав і повноважень місцевого самоврядування.
3. Відновити «периметр суверенітету». Дипломатичним шляхом домогтися твердих гарантій недоторкваності кордонів України. Навести лад у державі.
4. Повернути довіру до влади. Провести дострокові парламентські вибори. Створити коаліцію миру та розвитку. Сформувати «уряд довіри».
5. Установити диктатуру закону на всій території України. Покласти край екстремізму, радикалізму і кримінальній злочинності в Україні. Припинити політичні переслідування. Захистити українську демократію від загрози авторитаризму і милітаризації суспільства.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться за вразом міжнародного проекту «Зарозвиток громадянської активності дітей та молоді в Україні та Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Д»

Соціальні питання

1. Збільшення видатків на армію, її реформування і переозброєння.
2. Розробка гарантованого пакету соціального страхування для військових та членів родин загиблих під час бойових дій.
3. Люстрація та оновлення особового складу силових органів. Прирівнювання корупції у військовій сфері до особливо важких злочинів.
4. Посилення кримінальної відповідальності за державну зраду, дезертирство та шпигунство.
5. Прийняття якісно іншої національної Конституції України. ... Внесення змін до Конституції щодо забезпечення права громадян на володіння зброєю.
6. Люстрація та атестація чиновників. Зменшення державного апарату втричі. Впровадження електронного врядування на національному та на місцевому рівнях.
7. Розширення повноважень місцевого самоврядування.
8. Впровадження нових стандартів у систему охорони здоров'я.

Молодіжні питання

1. Сприяти діяльності національно-патріотичних організацій, військово-спортивних, військово-технічних секцій, курсів та клубів і надавати їм усебічну державну підтримку.
2. Залучення національних Церков до процесу духовного виховання молоді.
3. Спортивно-патріотичне виховання молодого покоління, популяризація здорового способу життя.

Освіта

1. Відновити вивчення військової справи і підняти на належний рівень національне військово-патріотичне виховання у середніх навчальних закладах.
2. Розвиток національної освіти і науки як основи підвищення якості людського та національного потенціалу країни.
3. Забезпечення загальної безкоштовної середньої освіти на рівні кращих світових стандартів.

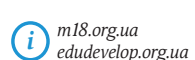
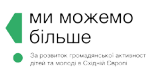
Зовнішня політика

1. Завершення Української Національної Революції. Зламати хребет російському агресивному імперіалізму.
2. Пріоритетним простором реалізації української геополітичної стратегії має стати Середньо-Східна Європа за діагоналлю Балтика-Закавказзя. Саме у цьому просторі розташовані ті країни, котрі історично співдіяли з Україною (Швеція, Литва, Польща, Туреччина, Грузія). Повернення всіх окупованих територій.

Безпека

1. Уведення воєнного стану і державне визнання російської агресії.
2. Відновлення ядерного статусу України. Взаємодія з НАТО та іншими структурами міжнародної безпеки з метою запобігання зовнішнім загрозам.
3. Знищення російської агентурної мережі на території України, ліквідація усіх проявів сепаратизму та тероризму.
4. Створення концепції захисту українського інформаційного простору. Надання державного статусу Добровольчому Українському Корпусу!
5. Диверсифікація джерел енергопостачання.
6. Запровадження найвищих європейських стандартів екологічної безпеки задля збереження довкілля та генофонду українського народу.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться за вразом міжнародного проекту «Зарозвиток громадянської активності дітей та молоді в Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Е»

Економіка

1. Глибокі економічні реформи, заради відновлення національного виробництва, створення робочих місць, у першу чергу для молоді.
2. Допомога українському виробнику, роботодавцю, платнику податків.
3. Розширення українського виробництва, створення нових робочих місць.
4. Введення кризового податку для олігархів, який наповнить бюджет та зупинить інфляцію.
5. Анулювання в односторонньому порядку всіх боргів перед Росією - як відповідь на агресію.
6. Списання 75 % зовнішніх міжнародних кредитів, бо гроші у борг брали чиновники-казнокради.
7. Заборона продажу землі і ліквідація нелегального земельного ринку.
8. Запровадження права оренди землі під жорстким контролем держави.
9. Заборонимо іноземцям розпоряджатися нашими чорноземами.
10. Створення прозорого земельного кадастру, що унеможливило земельне рейдерство.

Соціальні питання

1. Створення всеукраїнської мережі захисників прав людини.
2. Цільова грошова допомога малозабезпеченим.
3. Перегляд системи комунальних виплат.
4. Створення умов для легалізації українських заробітчан.
5. Сім'ї, в яких двоє дітей, визнати багатодітними і вони будуть отримувати відповідну допомогу.
6. Державні асигнування на медицину збільшити в 10 разів.
7. Фельдшерсько-акушерський пункт – в кожному селі.

Безпека

1. Повернення ядерного статусу Україні.
2. Вся країна має підтримувати Східний фронт.
3. Створення потенційних партизанських загонів і підготовка цивільного населення до оборони великих міст.
4. Пораненим та їх сім'ям держава забезпечить соціальний захист.
5. Десепаратизація – це знешкодження внутрішніх ворогів.
6. Відновлення інфраструктури зруйнованого Донбасу.
7. Запрацює суспільний антикорупційний корпус, до складу якого увійдуть безкомпромісні ветерани воєнних дій на Сході.
8. Зміна особового складу правоохоронних органів.

Політика

1. Повна люстрація – проведення перевірки діяльності чиновників на місцях.
2. Лише справжні патріоти та професіонали на державній службі.
3. Наша виборча система – це вибори виключно за відкритими списками.
4. Децентралізація влади.
5. Право громади проводити референдуми для вирішення важливих питань.
6. Система політичного управління – гнучка та ефективна, щоб не допустити розколу та федералізації країни.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться за вразом міжнародного проекту «Зарозвиток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Є»

Економіка

1. Забезпечити активну роль держави у світовій боротьбі за ресурси, інвестиції та ринки.
2. Формувати економіку України як економіку знань.
3. Звільнення малого та середнього бізнесу від кріпачтва фінансово-промислових груп шляхом запровадження реальної антимонопольної політики. Створення привабливих робочих місць в регіонах, аби талановиті люди були захищені залишатися в своїх громадах та розвивати їх.
4. Сировинна економіка – джерело для нової економіки України.
5. Збільшення в економіці країни експорту та імпортозаміщення, серед яких: високі технології, машинобудування та поглиблена переробка.
6. Перетворення землі сільськогосподарського призначення на актив українського селянина, аби він міг залучати інвестиції і розвивати своє господарство.

Соціальні питання

1. Прозоре та адресне забезпечення осіб, які захищали свободу українців та територіальну цілісність України, а також їхніх сімей.
2. Заохочення до здорового способу життя, фізичної культури, спорту, естетичного та світоглядного, патріотичного виховання як передумови ефективної освіти та розвитку.
3. Запровадження адресної допомоги саме тим, хто її потребує.
4. Запобігання дискримінації та бар'єрам. Запровадження віддалених форм зайнятості, доступності та універсального дизайну для подолання ізоляції людей з обмеженими можливостями.
5. Запровадження медичного страхування.

Освіта

1. Відновлення поваги до вчителя шляхом підвищення оплати праці та цілеспрямованого пропагування престижу професії.
2. Скерування освіти на розвиток творчого мислення, продукування інновацій, творення нових технологій і нової соціальної реальності.
3. Впровадження у середню освіту навичок користування світовими освітніми ресурсами, управління власним часом, ефективних комунікацій та програмування.
4. Створення справжнього академічного та студентського самоврядування.
5. Поєднання науки, освіти та бізнесу шляхом створення на базі університетів потужних науково-навчальних центрів та стимулювання наукових досліджень.

Зовнішня політика

Відмова від позаблокового статусу України.

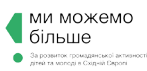
Безпека

1. Формування військового резерву шляхом створення системи військової підготовки громадян.
2. Виробництво та закупівлю сучасного озброєння. Ефективне управління ВПК.
3. Підтримку громадян, які самоорганізувалися для допомоги війську, підвищення власної обізнаності, фізичної форми та патріотичного духу.
4. Ефективну взаємодію парламенту, Президента та уряду для формування нової воєнної доктрини. Відмову від позаблокового статусу України.

Політика

1. Збалансування повноважень та відповідальності Президента, парламенту та уряду за кожне повноваження.
2. Відмова від депутатської недоторканності.
3. Створення незалежного органу для розслідування високопосадової корупції.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться за вкрай міжнародного проєкту «Зарозвиток громадянської активності дітей та молоді в Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «Ж»

Економіка

1. Концепція національної економіки.
2. Повернути у державну власність незаконно приватизовані об'єкти. Не допускати приватизації прибуткових підприємств.
3. Зменшити податковий тиск на всі верстви населення, які виробляють національний продукт, ... спростити оподаткування ... за принципом: «малий бізнес – малі податки, великий бізнес – великі податки».
4. Забезпечити контроль держави над банківською сферою.
5. Розвинути конкурентоспроможні галузі української промислової та інноваційної діяльності: військово-промисловий комплекс, інформаційні технології (ІТ), авіа-, судно-, машинобудування тощо.
6. Заборонити в Україні торгівлю землею сільськогосподарського призначення. Надавати її у довгострокове володіння українським громадянам із правом родинного успадкування.

Соціальні питання

1. Ліквідувати соціальну прірву між багатими та бідними шляхом стимулювання розвитку середнього класу, який має становити не менше 60% працездатного населення.
2. Ухвалити новий, соціально справедливий кодекс законів про працю – Трудовий кодекс України.
3. Розробити тарифікаційну шкалу погодинної оплати праці згідно з європейськими стандартами.

Молодіжні питання

1. Сприяти, за державної підтримки, формуванню цілісного націоналістичного світогляду через молодіжні структури. Запровадити комплексне військово-патріотичне виховання для підготовки молоді до оборони України за принципом тотального опору.
2. Прицелювати через молодіжні структури на всіх освітньо-виховних рівнях патріотизм, пропагувати здорові цінності, культивувати українську героїку, традиції, відмову від шкідливих звичок та псевдоцінностей.
3. Формувати в українській молоді почуття громадянського обов'язку та відповідальності, сприяти соціальній адаптації, розвивати відчуття соціальної значущості, залучати до участі у суспільних процесах.
4. Запровадити програму державного пільгового кредитування молодих сімей.
5. Забезпечити активне дозвілля і оздоровлення дітей та юнацтва. Сприяти поширенню мережі молодіжних структур, спортивних секцій, гуртків, літніх таборів для дітей та юнацтва. Запровадити лише здорове харчування у навчальних закладах.

Освіта

1. Включити до програм усіх вишів України обов'язкові курси «Українська мова та література», «Історія України» та «Українознавство» обсягом не менше 72 годин кожен.
2. Культивувати найкращі традиції української педагогіки. Припинити практику механічного копіювання іноземних зразків, зокрема в рамках Болонського процесу. Запровадити державну програму пільгових кредитів на освіту.
3. Гарантувати випускникам професійних, середніх спеціальних та вищих навчальних закладів перше робоче місце через державне стимулювання роботодавця.

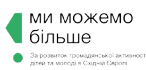
Зовнішня політика

1. Визначити європейський україноцентризм стратегічним курсом Держави, згідно з яким Україна прагне стати не лише географічним, але й геополітичним центром Європи.
2. Домогтися офіційного визнання Росії агресором та стороною воєнного конфлікту на сході України, висунення проти неї як держави ... звинувачень у вчиненні воєнних злочинів і подання відповідних позовів до Міжнародного кримінального суду.
3. Досягти вигідних для України умов, чітких гарантій, конкретних заходів і термінів можливого вступу України до НАТО.

Безпека

1. Ухвалити державну програму енергетичної незалежності України за принципом: «зменшення споживання, збільшення видобутку, диверсифікація джерел».
2. Посилити охорону державного кордону та перекрити канали нелегальної міграції.
3. Забезпечити створення сучасної системи протиповітряної оборони України, сумісної з системами держав-членів НАТО.
4. Створити високотехнічну професійну контрактну армію – регулярні війська. Заснувати народний резерв ЗСУ.

*СИНОПСИС – вклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться в рамках міжнародного проекту «Зарозвиток громадянської активності дітей та молоді в Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «З»

Економіка

1. Давати якомога більше простору для ініціативи й саморозвитку громадян у економіці, політиці, суспільному житті.
2. Упровадження інноваційних моделей розвитку економіки. Відкрита й чесна конкуренція, деолігархізація.
3. Приватна власність, інтереси інвесторів мають бути захищені на рівні європейських стандартів.
4. Розвиток альтернативних джерел енергозабезпечення.
5. Аграрний сектор – це стратегічна галузь, вкрай необхідне формування прозорого ринку землі.

Соціальні питання

1. Сильна держава на основі сили громад та розвиток дієвих суспільних інституцій контролю над владою.
2. Спільна відповідальність громадян за майбутнє країни, особиста співучасть громадян у долі держави, її захисті та розвитку.
3. Держава має створити умови для розвитку української культури, забезпечення статусу української мови як єдиної державної, а також забезпечувати розвиток культур національних меншин. Влада повинна захищати право на релігійне, культурне, мовне самовизначення всіх громадян.
4. Система соціального захисту має відображати запит суспільства на соціальну справедливість.
5. Загальнообов'язкове державне медичне страхування. Нова соціальна інфраструктура.
6. Поступовий перехід до накопичувального рівня пенсійної системи, розвиток приватних пенсійних фондів.

Молодіжні питання

1. Стимулювання грантової підтримки талановитої молоді. Інтеграція вітчизняної освіти в міжнародні освітні проекти.
2. Право молодого спеціаліста на перше робоче місце має реалізовуватися на практиці.
3. Доступне житло для молоді. В Україні повинні діяти програми пільгового придбання житла в кредит для молодих спеціалістів.
4. Держава усяляко сприяє соціальній та політичній активності молоді, стимулює діяльність молодіжних організацій, рухів, участь у яких є початком їхньої солідарної відповідальності за майбутнє сильної, квітучої європейської України.

Освіта

1. Гуманітарна політика України має орієнтуватися на збереження власної культурної ідентичності та її збагачення у діалозі з європейською системою цінностей.
2. Мають створюватися умови для піднесення освіти та науки, приватних та державних наукових центрів та технопарків.
3. Університети повинні володіти значною автономією, розвивати студентське самоврядування, змагатися в системі вільної конкуренції за абітурієнтів та участь у грантових навчальних проектах.
4. Доступна освіта всіх рівнів. Базова освіта має бути безкоштовною. Вища освіта має бути безкоштовною, насамперед, для обдарованих дітей та для дітей соціально вразливих верств населення. Освіта впродож усього життя.
5. Держава сприяє залученню приватного бізнесу у фінансування науки та прикладних досліджень.

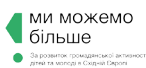
Зовнішня політика

1. Активна присутність України в міжнародній політиці.
2. Ефективна європейська та євроатлантична інтеграція, кінцевою метою якої є членство у НАТО та ЄС.
3. Регіональне лідерство.
4. Консолідація міжнародної спільноти для посилення тиску на Росію, боротьба за збереження територіальної цілісності України, повернення контролю над Кримом.
5. Співпраця зі світовим українством, Програма повернення українців на Батьківщину.

Безпека

1. Сильна армія, переоснащення армії новітньою зброєю та сучасне матеріально-технічне забезпечення.
2. Розвиток вітчизняного ВПК має відображати стратегічні інтереси України, які полягають у розширенні співробітництва з розробок озброєння та військової техніки з США, Канадою, країнами ЄС, П-С Азії.
3. Видатки на оборону мають становити не менше 5% від ВВП.
4. Українська армія повинна уніфікувати свої стандарти із вимогами збройних сил країн-членів НАТО.
5. Інформаційна безпека.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться за вразом міжнародного проекту «Зарозвиток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

СИНОПСИС* ПРОГРАМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ «И»

Економіка

Економіка рівних можливостей: побудова справжньої соціально-ринкової економіки.

1. Реформування законодавчої бази з метою наближення її до життя та радикальне спрощення процедур.
2. Визначення та захист прав власності кожної людини (а не лише олігархів). Власниками сільськогосподарського призначення землі повинні бути виключно фізичні особи – громадяни України.
3. Чітка, ефективна, необтяжлива регуляторна політика. Прозорий та ефективний бюджет.
4. Конкурентоздатність через конкуренцію: захист чесної конкуренції в внутрішньому ринку; державне фінансування некомерційної діяльності – насамперед, освіти та фундаментальної науки, а також інфраструктури.
5. Податки мають бути простими, помірними та передбачуваними – такими, від яких важко ухилитися.

Соціальні питання

1. Впровадження адресності як основного принципу призначення соціальної допомоги. Запровадження соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям на виховання дітей до досягнення ними п'ятнадцяти років. Підтримка народжуваності.
2. В галузі охорони здоров'я надати громадянам альтернативу в виборі місця лікування.
3. Задоволення мовно-культурних потреб національних меншин та етнічних спільнот.
4. Підвищення ефективності держрегулювання політики гендерної рівності. Вирівнювання гендерного дисбалансу.
5. Подолання корупції.
6. Подбати про добробут військових та їхніх сімей.
7. Дієвий соціальний захист усіх учасників навчально-виховного процесу.
8. Здоровий спосіб життя. За місцем проживання, навчання чи роботи створити умови для занять спортом.

Молодіжні питання

Сприяння особистому розвитку кожного громадянина.

Освіта

1. Рівний доступ громадян до здобуття освіти та входження України як повноправного суб'єкта до європейського освітнього та наукового простору. Підвищення якості освіти і виховання.
2. Системні заходи, спрямовані на подолання корупції в закладах освіти. Підвищення соціального статусу педагога.
3. Встановлення ефективних та прозорих зв'язків освіти з виробництвом і бізнесом.
4. Тісне поєднання освітнього, наукового й інноваційного процесів.
5. Перехід на систему державних грантів для навчання студентів; зрівняння у правах приватних і державних шкіл, дошкільних закладів та вищих навчальних закладів.

Зовнішня політика

1. Інтеграція України до європейської спільноти. Україна – активний суб'єкт міжнародної політики на євроатлантичному просторі.
2. Рівноправні, взаємовигідні відносини з Російською Федерацією та Співдружністю Незалежних Держав.
3. Сполучені Штати Америки є стратегічним партнером.
4. Співпраця з новими світовими і регіональними лідерами, а саме: Німеччина, Туреччина, Китай, Індія та Бразилія.

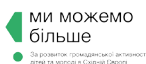
Безпека

1. Демократизація та підвищення ефективності Збройних Сил України. Зменшення витрат на підготовку та утримання військовослужбовців шляхом заміни їх цивільним персоналом на посадах, які не потребують військової підготовки, регулярна публічна звітність.
2. Оборонна достатність замість залишкового фінансування. У цьому пріоритетним завданням є збалансування бюджету з потребами оборони та економічними можливостями.
3. Екологічна безпека: затвердити національний план дій з охорони навколишнього природного середовища.

Політика

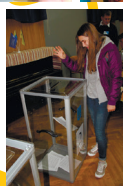
1. Запровадити на парламентських виборах пропорційну виборчу систему голосування за відкритими списками.
2. Впровадження державного фінансування парламентських партій. Обмеження депутатської недоторканності.

*СИНОПСИС – виклад в одному загальному огляді, у стислій формі, без докладної аргументації та без детальних теоретичних міркувань, одного цілого предмету чи однієї галузі знань, в т.ч. політичної програми

m18.org.ua
edudevop.org.ua

Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії» проводиться в рамках міжнародного проєкту «Зарешток громадянської активності дітей та молоді у Східній Європі» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти.

«Ми повинні грати в політику сьогодні,
щоб завтра політики не гралися нами»

- гасло учасників проекту М18